

Андреј Герашченко

Весперак

Посвећује се свој деци света,
пострадалој током Другог светског рата

Minsk
«Altiora Forte»
2022

УДК 821.161.1(476)-93

Књига је издата уз финансијску помоћ Фонда за подршку и заштиту права руских сународника у иностранству.

Књига је штампана захваљујући личној помоћи и подршци Александра Удаљцова, Вјачеслава Јелагина и Александра Лукашика.

Илустратор – Ана Лукашок

Превод – Петар Жутин

Геращенко Андреј

Веверак

Приповетка „Веверак“ је била написана далеке 1992 године и објављена у издању „Наш савременик“ и другим значајним књижевним часописима. Андреј Геращенко, члан Савеза писаца Русије, Белорусије и Савезне државе, аутор је више од 20 књига, међу њима књига за децу и књига о рату. 2016. године, Указом Председника Русије Владимира Путина, награђен јемедаљом Пушкина.

Веверак – то је час сећања на пострадалу децу, старце и жене под фашистичком окупацијом. Веверак је симболична играчка у руци белоруског дечака, која му омогућава спас од смрти. Међутим суррова стварност преокреће ситуацију. Остаје горак укус после читања ове приповетке и плишани веверак на окрвављеном снегу, који ће још дugo остати урезан у сећању читаоца...

ISBN 978-985-7239-78-8

© Геращенко А., 2022

© Лукашок А., илustrације, 2022

© Дизајн. LLC «Altiora Forte», 2022

Била је зима четрдесет и четврте. Последња зима окупације.

Дим је изједао очи. Чинило се, да ће неподношљива врелина истопити сво тело и да ће оно, као најобичнији маслац, исцурити на земљу и нестати у њеној дубини.

Горела је кућа, горели су дека и бака и мала Аљеска. Ипак, није их болело. Ригорка је био си-гуран, знао је да их не боли.

Једном је он већ видео, како су стрељали старог Михеја и оставили га да лежи на сред дворишта.

Био је мраз, а он је лежао не мрдајући се. Дека је рекао, да Михеја сад ништа не боли, зато што је његова душа отишла на небо. Душа, то и јесте сам човек, а тело – то је као одећа. Ово је Ригорка такође знао. Према томе, деку, баку и Аљеску ништа не боли – они су већ на небу. Ригорка је

пак остао сам. Како ће он сад сам?

Једки дим је напунио уста и нос. Дисање је постало веома тешко.

„А шта ако се моја душа угуши заједно са телом и ја никад не дођем на небо?“ – поплашио се Ригорка и, бришући сузе, кренуо да отвара пролаз који је из подрума куће водио напоље.

Дека је знао, да немци могу доћи изненада и зато је унуку показао тајни пролаз. Сада Ригорка зна, шта треба да ради – пажљиво да ослушне, нема ли кога са те стране куће, затим да се извуче напоље и колико га ноге носе побегне у шуму.

Право у лице, дунуо је студен, поражавајуће хладан ветар.

Оберштурмбанфирер Нојберт је зачуо некакав чудан шум. Погледавши на доле, приметио је, како је испод зида куће пропао снег и почeo да упада негде унутра. Кроз рупу се полако извукла танка струја плавичастог дима.

„Да се не сруши зид – унутра је вероватно све у огњу, чим је и снег почeo да се топи“, – помислио

је оберштурмбанфирер и за сваки случај се одмакнуо неколико корака уназад.

Изненада шум се поновио и јасно се чуло нечије отежано дисање. Јама испод зида се провалила још јаче и из ње се промолила човечја рука. Нојберт се одмакао уназад и извукao из футроле пиштолj.

Притајивши се поред зида, оберштурмбанфирер је чекао, шта ће бити даље. Звати војнике би

било глупо – тако би могао да уплаши овога, који се извлачио напоље из куће.

После руке, измилела је и глава, и на крају, на отворено је изашло прљаво, одрпано и рашчупано људско биће.

„Боже – зашто је овај човек тако сићушан?! Можда је то зао трол, који је изашао из пакла, да ме казни за моја сагрешења?! Гејено огњена! – па то је само дечак, најобичнији дечачић, само одрпан и неумивен. Живци су ми изгледа сасвим попустили. Како је успео да преживи у запаљеној кући? Значи посао је обављен лоше, замало да га пустимо да се извуче“, – не спуштајући пиштолј, Нојберт је посматрао Ригорку.

Отресавши од снега Тапика – старог плишаног веверка, Ригорка је подигао главу и... видео уперени у њега пиштолј и високог немца, чији кажипрст је стајао на обарачу.

С тихим узвиком, Ригорка је испустио веверка и уступкнуо назад према шуми.

Опустивши пиштолј, Нојберт ухвати Ригорку за оковратник и окренувши лицем према себи, дечака који ништа од страха разумео није, постави га преда се.

Срце му је куцало тако јако, те се Ригорки чинило – још мало и искочиће из груди. Страх је проникао у све ћелије, укочивши руке и ноге.

Требало је бежати, потрчати свом снагом и бежати од овога немца, но ужас, подобан ужасу миша пред змијом која га је изненадила, није дао дечаку да се макне с места.

„Зашто га нисам убио? Сад ћу га погледати и убити – шта ће ми он?“ – замислио се Нојберт и поново се ухватио руком за футролу пиштолја, када му поглед изненада привуче плишани веверак, који тужно лежаше на снегу.

„Шта ће овде овај веверак?“ – замисли се Нојберт и одмах се сети Марте и плавооког малог Фрица...

Једне лепе вечери, Нојберт је дошавши из Минхена донео Фрицу на поклон за имендан малог плишаног веверка.

Фриц се одушевио поклоном и цело вече се играо својом новом играчком.

– Како ћеш га назвати? – упитао је Нојберт свога сина.

– Зваће се Веверак. Једноставно Веверак, – после кратког размишљања одговорио је Фриц.

– Али такво име се не даје. Свако има своје лично име. Видиш, ти си Фриц, мама је Марта. Како

ће се звати веверак? Њему исто треба наденути име, – изјаснио се отац.

– Не, нека буде само Веверак! – упорно рече Фриц...

То се забило у лето. Жарко и сунчано лето четрдесет треће. Баварија се купала у зеленилу, овде, у родној и од детињства познатој кући, рат се чинио нечим далеким и нестварним...

Ригорка осети, како му топле и течне струје теку по ногама према земљи и моментално доби способност да чини нешто, напокон победивши

панични страх. Бришући сузе, загрлио је рукама чизме Нојберта и почeo скоро нечујно да јадикује:

– Цика фасисто, цика фасисто – немој ме убити!
Цика фасисто – бицу добар и слусацу, ја ћу...

„До врага! Заиста, овај мали русић стварно веома личи на Фрица. Исте плаве очи и коврџава косица, само кад би се умио и опрао, наравно! Шта ли он тамо шапуће?

Вероватно моли, да га не убијем. Паметан је...
Фриц је такође био паметан. Чекај, зашто био?
Шта ја то говорим? Он је је и даље најмудрији дечак на свету”, – Нојберт подиже дечака ухватаивши га за рамена и поново га постави пред себе.

Узевши веверка, оберштурмбанфирер га пажљиво осмотри са свих страна и, пруживши га Ригорки, упита на немачком:

– Јели то твој друг?

Ригорка је пажљиво погледао Нојберта. Није разумео, зашто се немац заинтересовао за његову играчку.

– Како се зове? – поново је на немачком питao Нојберт.

Ригорка је ћутао и нервозно скакујао са једне на другу ногу. Најзад, Нојберт је приметио, да је дечачић сасвим бос стајао на снегу.

„Штадарадимсњиме?” – мучио се размишљајући оберштурмбанфирер, погледајући на дечака.

„Да ли ће ме убити или неће?!“ – с ужасом је размишљао Ригорка, гледајући Нојберту у очи.

У последње време, Нојберта је повукла мистика. Постао је сујеверан током последњих неколико месеци, гледајући крв чешће, него ли воду и проливајући је сам.

„Боже, а шта, ако ове свиње дођу до Баварије? Шта, ако и моју кућу овако запале заједно са Мартом, а Фриц... О, мој Боже, како он личи на муга Фрица! Нека бежи у шуму. Ако дотрчи – онда ће и Фриц остати жив, а не... Дотраће сигурно – ја ћу га пустити. Само, шта ће после? После ће он свеједно умрети – босим ногама по снегу се неће находати. Мада ови су руси невероватно отпорни на хладноћу... Можда и не умре и нађу га партизани. Била би то срећа за њега. Засад нека бежи“, – Нојбертово чело је покрио зној од опсесивне помисли о томе, да живот Фрица зависи од тога, да ли ће руски дечак побећи у шуму.

„Ипак је он сличан Фрицу као јаје јајету“, – помислио је Нојберт и пружио Ригорки веверка. Дршћућим од хладноће рукама дечак је чврсто прислонио играчку на груди и погледао на немца.

– Партизанен! Шнел, шнел! Брзо! – викнуо је Нојберт и, окренувши Ригорку према шуми, лагано га ударио.

Ригорка је заплакао и није потрчао.

„Вероватно се боји, да ћу пуцати“, – претпоставио је Нојберт и, осмехнувши се, демонстративно је закопчао футролу пиштолја:

– Нећу пуцати! Иди партизанима – брзо!

Овај пут Ригорка је потрчао. Ледени, хладни снег пржио је поплавеле ноге, но на то дечак није

обраћао пажњу. Само је хтео једно – да колико је то могуће брже дотри до шуме.

Није знао, шта ће радити после, само је свом снагом желео да се спасе од тих чудних људи-фашиста, који су му запалили кућу и убили целу породицу.

Аутомат је немилосрдно испаљивао рафал за рафалом. Ево, мали руски дечачић је пао. Затим одмах устаде и опет паде, други рафал га обори с ногу. Паул се смејао као луд и наставио да пуца у беспомоћно опруженог по снегу мало тело.

„То значи – руси ће убити Фрица! Али како се овде појавио овај идиот?!“

– Нојберт избечених очију од јарости доскочи к Паулу и удари га руком по лицу.

– Зашто? – узвикну Паул и, ухвативши се за образ, испусти аутомат.

– Ти, скотино једна, замало да пустиш овог русића да ти утекне испред очију! – сад је Нојберт морао некако да објасни свој поступак.

– Али ја сам га убио?!

– Рачунај да си имао среће, – рече већ мирнијим гласом Нојберт пошто једошао себи и последњи пут

погледавши на беживотно, једва препознатљиво због даљине тело Ригорке, кренуо је према возилима која су стајала иза куће.

У тај час пламен је избио напоље и кућа је као јарка свећа засветлила усред тамног, сумрачног неба.

– Кажу, да руси данас славе Божић? – упитао је возећи се у ауту стари каплар Шајнбах.

– Божић? То је добро – ми смо им баш на време запалили божићне свеће! – засмејао се Паул показујући руком према запалјеном селу.

„Шта да се ради – можда руси и дођу до Баварије. Можда дођу и до Фрица и Марте. Но то ће морати веома, веома скupo да плате!“ – Нојберт је мрзовољно посматрао завејана снегом поља.

Тренутно, он је хтео само једно – убијати и палити, палити и убијати, да би потоци црвене крви испрали из главе сећање на убијеног Паулом руског дечака...

Била је хиљаду деветсто четрдесет четврта година.

Ригорка се пробудио од неиздржive хладноће и јаког бола. Покушао је да се придигне, али није могао – ноге дечака су биле пребијене рафалном пальбом.

Снег око њега је сав био обојен крвљу, али Ригорка је од свега видео само мрак – наступила је ноћ. Ригорка није плакао – хладноћа је полако отступила и бол је постепено јењавао.

Дохвативши руком лежећег поред себе Вевер-ка, Ригорка га је прислонио на груди и погледао

у вис. На небу су гореле заслепљујуће-јарке звезде. Погледавши у црне очи-дугмад играчке, Ригорка шапатом рече Веверку:

– Ја се нисам угусио и то знаци да ћу сад да одем на небо – тако је говорио дека. И ти, Тапиче, такође идес на небо. Усколо ћемо видети деку, баку и

Аљеску. Тамо ће бити топло и лепо, а сви фасисти ће отици у пакао. Тако је дека гово...

Ригорка није завршио реченицу и затворио је очи, јер му се jako спавало.

Тешке беле пахуљице нечујно су падале на Ригорку. Нису часиле ни часа, дословно као плаштаница, покриле су дечачића белим, меким прекривачем.

Чинило се, као да се сама природа ужаснула учињеним и, не имајући снаге да шта било промени, хтела је све да сакрије.

Била је зима четрдесет четврте. Последња зима окупације...

Андреј ГЕРАШЧЕНКО

ВЕВЕРАК

Тираж – 5000. Наруцбина – 1664.

Издавач и штампа LLC «Altiora Forte»

Улица Сурганова 11, стан 86, 220072, Минск, Белорусија
Телефон/факс: +375 17 2949094

16+

Скинути књигу «Веверак» у електронском формату

„Чини ми се, да је приповетка Андреја Геращенка „Веверак“ по висини хуманизма сродна радовима Фјодора Достојевског. Фабула је проста: немачки официр, желећи убити белоруског дечака, одједном схвата, да тим поступком он даје легитимитет за убиство сопственог детета“.

Александар Рудковски

(Из чланка „Две реке истог пуноводног потока“ од 1. фебруара 2009. године, објављеног у „Савезном већу“ и посвећеног анализи садржаја журнала „Наш савременик“ №12 за 2008. годину, у којем је била штампана приповетка „Веверак“).

ISBN 978-985-7239-78-8

9 789857 239788

<https://gerashchenko.bel>